

Практична робота №11

Тема: ЦСР 14 «Збереження морських ресурсів», ЦСР 15 «Збереження екосистем суші»

Мета: проаналізувати стан реалізації ЦСР 14, ЦСР 15 в Україні та розробити практичні ініціативи для їх досягнення.

Теоретичні відомості:

Головна мета ЦСР 14 - збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку.

Головними завданнями є:

14.1 До 2025 року забезпечити запобігання та суттєве скорочення будь-якого забруднення морського середовища, у тому числі внаслідок діяльності на суші, включаючи забруднення морським сміттям і поживними речовинами.

14.2 До 2020 року забезпечити раціональне використання і захист морських та прибережних екосистем для запобігання значному негативному впливу, у тому числі через підвищення стійкості цих екосистем, і вжити заходів щодо їх відновлення для забезпечення гарного екологічного стану та продуктивності океанів.

14.3 Мінімізувати і ліквідувати наслідки закислення океану, в тому числі завдяки розвитку наукового співробітництва на всіх рівнях.

14.4 До 2020 року забезпечити ефективне регулювання видобутку і покласти край перелову, незаконному, незареєстрованому та неврегульованому рибному промислу і згубній рибпромисловій практиці, а також виконати науково обґрунтовані плани господарської діяльності для відновлення рибних запасів у найкоротші можливі терміни, довівши їх до принаймні таких рівнів, які здатні забезпечувати максимальний екологічно раціональний улов з урахуванням біологічних характеристик цих запасів.

14.5 До 2020 року охопити природоохоронними заходами принаймні 10 % прибережних і морських районів відповідно до національного законодавства і міжнародного права та на основі найкращої наявної наукової інформації.

14.6 До 2020 року заборонити деякі форми субсидій для рибного промислу, що сприяють створенню надмірних потужностей і перелову, скасувати субсидії, що сприяють незаконному, незареєстрованому та неврегульованому рибному промислу, й утримуватися від введення нових таких субсидій, визнаючи, що належне та ефективне застосування особливого і диференційованого режиму щодо найменш розвинених країн має бути невід'ємною частиною переговорів з питання про субсидування рибного промислу, які ведуться в рамках Світової організації торгівлі.

14.7 До 2030 року підвищити економічні вигоди, одержувані малими острівними державами і найменш розвиненими країнами від екологічно раціонального використання морських ресурсів, у тому числі завдяки екологічно раціональній організації рибного господарства, аквакультури і туризму.

14.а Збільшити обсяг наукових знань, розширити наукові дослідження і забезпечити передачу морських технологій з урахуванням Критеріїв та керівних принципів щодо передачі морських технологій, розроблених Міжурядовою океанографічною комісією, щоб поліпшити екологічний стан океанської середовища і підвищити внесок морського біорізноманіття у розвиток країн, особливо малих острівних держав і найменш розвинених країн.

14.b Забезпечити доступ дрібних господарств, що займаються кустарним рибним промислом, до морських ресурсів та ринків.

14.c Поліпшити роботу зі збереження та раціонального використання океанів і їх ресурсів через дотримання норм міжнародного права, закріплених у Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права, що, як зазначено в пункті 158 документа «Майбутнє, якого ми прагнемо», закладає юридичну базу для збереження та раціонального використання Світового океану і його ресурсів.

Головна мета ЦСР 15 - захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття.

Головними завданнями є:

15.1 До 2020 року забезпечити збереження, відновлення та раціональне використання наземних і внутрішніх прісноводних екосистем та їхніх послуг, у тому числі лісів, водно-болотних угідь, гір і посушливих земель, відповідно до зобов'язань, що випливають з міжнародних угод.

15.2 До 2020 року сприяти впровадженню методів раціонального використання всіх типів лісів, зупинити збезліснення, відновити деградовані ліси та значно розширити масштаби лісонасадження і лісовідновлення в усьому світі.

15.3 До 2030 року вести боротьбу з опустелюванням, відновити деградовані землі та ґрунти, включаючи землі, що потерпають від опустелювання, засух і повеней, та прагнути, щоб у всьому світі не погіршувався стан земель.

15.4 До 2030 року забезпечити збереження гірських екосистем, у тому числі їх біорізноманіття, щоб підвищити їх здатність давати блага, необхідні для сталого розвитку.

15.5 Негайно вжити значущі заходи щодо стримування деградації природних середовищ існування, зупинити втрату біологічного різноманіття і до 2020 року забезпечити збереження та запобігання зникненню видів, що перебувають під загрозою вимирання.

15.6 Сприяти справедливому розподілу благ від використання генетичних ресурсів і допомагати забезпечувати належний доступ до таких ресурсів на умовах, погоджених на міжнародному рівні.

15.7 Негайно вжити заходів для того, щоб покласти край браконьєрству і контрабандній торгівлі охоронюваними видами флори й фауни, та вирішити проблеми, що стосуються як попиту на незаконні продукти живий природи, так і їх пропозиції.

15.8 До 2020 року вжити заходів щодо запобігання проникненню чужорідних інвазивних видів і щодо значного зменшення їх впливу на наземні та водні екосистеми, а також вжити заходів із запобігання обмеженню чисельності або знищенню пріоритетних видів.

15.9 До 2020 року забезпечити облік цінності екосистем і біологічного різноманіття в ході загальнонаціонального й місцевого планування та процесів розвитку, а також при розробці стратегій і планів скорочення масштабів бідності.

15.a Мобілізувати і значно збільшити фінансові ресурси з усіх джерел для збереження та раціонального використання біологічного різноманіття та екосистем.

15.b Мобілізувати значні ресурси з усіх джерел і на всіх рівнях для фінансування раціонального лісокористування та дати країнам адекватні стимули для застосування таких методів управління, в тому числі для збереження та відновлення лісів.

15.c Активізувати глобальні зусилля у боротьбі з браконьерством і контрабандною торгівлею охоронюваними видами, у тому числі через розширення наявних у місцевого населення можливостей отримувати кошти до існування екологічно безпечним чином.

Завдання 1. Аналіз статистичних даних

Перейдіть на офіційний сайт Державної статистики України (<https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/3/>) та знайдіть розділ, присвячений ЦСР 14 «Збереження морських ресурсів», ЦСР 15 «Збереження екосистем суші».

Виберіть наступні показники для аналізу:

- ✓ Частка скидів забруднених стічних вод у загальному обсязі скидів до морського середовища, %.
- ✓ Площа територій та об'єктів природно-заповідного фонду приморських областей, % від території приморських областей.
- ✓ Площа територій та об'єктів природно-заповідного фонду в акваторії Чорного та Азовського морів, тис. га.
- ✓ Обсяги добування водних біоресурсів у виключній (морській) економічній зоні України, тис. тонн.
- ✓ Площа територій та об'єктів природно-заповідного фонду, тис. га.
- ✓ Частка площі територій та об'єктів природно-заповідного фонду в загальній території країни, %.
- ✓ Частка площі територій національної екологічної мережі у загальній території країни, %.
- ✓ Лісистість території країни, %.
- ✓ Встановлення та реалізація добровільного національного завдання щодо досягнення нейтрального рівня деградації земель за напрямом — 'Підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) у ґрунтах' (вміст органічного вуглецю (гумусу) у ґрунтах сільськогосподарських угідь (%)) (додатково можуть використовуватися дані з міжнародних джерел та організацій).
- ✓ Площа орних земель (ріллі), тис. га.
- ✓ Частка площі орних земель (ріллі) у загальній території країни, %.
- ✓ Площа земель, зайнятих під органічним виробництвом, тис. га.
- ✓ Площа сільськогосподарських угідь екстенсивного використання (сіножатей, пасовищ), тис. га.
- ✓ Частка площі сільськогосподарських угідь екстенсивного використання (сіножатей, пасовищ), у загальній території країни, %.
- ✓ Площа територій природно-заповідного фонду в гірських регіонах, тис. га.
- ✓ Частка територій природно-заповідного фонду в гірських регіонах у загальній території країни, %.

Завдання 2. Аналіз екосистемних послуг

Екосистемні послуги – це все, що ми безкоштовно отримуємо від природи: чисте повітря, воду, їжу, місця для відпочинку тощо. Часто ми не помічаємо цих «подарунків» природи, поки вони є.

Згадайте місце, де ви любите проводити час на природі (парк, ліс, озеро, річка, сквер біля дому, алея тощо).

Дайте відповіді на запитання:

1. Назва та локація місця: _____
2. Що ви там робите? (оберіть усі варіанти, що підходять)
 - ☐ Прогуляю собаку
 - ☐ Бігаю/займаюся спортом
 - ☐ Відпочиваю на лавці
 - ☐ Фотографую/малюю
 - ☐ Зустрічаюся з друзями
 - ☐ Збираю ягоди/гриби
 - ☐ Рибалю
 - ☐ Просто дихаю свіжим повітрям
 - ☐ Інше: _____
3. Що б змінилося у вашому житті, якби це місце зникло? (напишіть 3-5 речень)
4. Чи готові ви платити гроші за те, що зараз отримуєте там безкоштовно? (наприклад, за чисте повітря, красивий краєвид, тишу)
 - ☐ Так
 - ☐ Ні
 - ☐ Не замислювався/лась про це

Заповніть таблицю простими прикладами з вашого населеного пункту:

Що ми отримуємо від природи	Приклад у вашому місті/селі	Хто/що загрожує цьому?
Чисте повітря	Наприклад: парк з 500 дерев	Вирубка дерев під забудову
Чиста вода для пиття		
Місця для відпочинку		
Красиві краєвиди		
Прохолода влітку		

Уявіть, що ви – міський голова (або сільський голова). До вас приходить інвестор, який хоче:

Варіант 1: вирубати парк і побудувати торговий центр

Варіант 2: осушити болото біля села і зробити поле

Варіант 3: забудувати берег річки приватними котеджами

1. Складіть список того, що втратять жителі, якщо це станеться.
2. Запропонуйте альтернативне рішення, яке задовольнить і інвестора, і збереже природу.
3. Обґрунтуйте, чому ваш варіант кращий.

Контрольні запитання

1. Які основні завдання ЦСР 14 стосуються безпосередньо України як держави з доступом до Чорного та Азовського морів? Наведіть приклади конкретних заходів, які можуть бути реалізовані для їх досягнення.

2. Поясніть поняття «екосистемні послуги». Наведіть по 2-3 приклади забезпечувальних, регулювальних та культурних послуг, які надають екосистеми вашого регіону.

3. Яка різниця між природно-заповідним фондом та національною екологічною мережею? Чому важливо відстежувати обидва ці показники для оцінки реалізації ЦСР 15 в Україні?

4. Як деградація земель (зменшення вмісту гумусу в ґрунтах, ерозія, опустелювання) пов'язана з втратою біорізноманіття? Які заходи можуть одночасно вирішувати обидві проблеми?

5. Чому збереження морських та наземних екосистем є важливим не лише з екологічної, але й з економічної точки зору? Наведіть конкретні приклади економічних вигод від збереження природи.